

Каландирець Я.М.

студент,

Науковий керівник: Кабальський Р.О.

кандидат юридичних наук, доцент,

Полтавський юридичний інститут

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого

СПІВІСНУВАННЯ ПРАВА ТА РЕЛІГІЇ В ДЕМОКРАТИЧНІЙ ДЕРЖАВІ

Релігія є невід'ємною частиною людства протягом усього періоду його існування. На думку священика О. Менья, «історія не знає жодного народу, який би був абсолютно позбавлений віри. Навіть атеїстів не можна вважати людьми по-справжньому невіруючими» [1, ст. 86].

Найчастіше сучасні держави та їх правові системи, які не належать до сім'ї релігійного права, законодавчо відокремлюють релігію від держави. Дослідження взаємного впливу релігії та правової системи сучасної держави дає змогу проаналізувати сутність та напрями складного процесу взаємовпливу релігії та права демократичної держави.

Сучасні демократичні держави, на відміну від тоталітарних, не залишають інтереси віруючих та релігійних об'єднань поза увагою, намагаючись унеможливити посягання на волю одного громадянина волевиявленням іншого.

Варто зазначити той факт, що релігійні норми виникли і зазнали систематизації раніше, і лише згодом стали частиною певних правових норм. Наприклад, за умов розкладу первіснообщинного ладу утворюється патріархальна сім'я, яка надає панівну роль чоловіку, а жінці – другорядну. Це знаходить своє відображення в релігії: і в християнстві, і в ісламі, і в буддизму головним Богом є особа чоловічої статі, пророками також є чоловіки.

Давні релігійні постулати «Не вбий», «Не вкради» перетворилися в норми кримінального права, які, у свою чергу, встановлюють суворі покарання за вбивство людини і крадіжки майна.

Релігійні норми мусульманської релігії, викладені у текстах священних книг, актах релігійних громад, у працях релігійних діячів, в тому числі оповідання про життя пророка Мухаммеда утворюють Суну – одне з джерел мусульманського права, яке згодом було впроваджено в правові норми багатьох арабських держав.

Норми релігії здійснюють свій вплив на сучасне державне право навіть за умов сучасного часу, не перетворившись у «цукор, розчинений у воді». Відбувається навіть зворотній процес – державні правові норми дедалі більше проникають в їх релігійні відповідники. Наприклад, в багатьох країнах Європи правовими нормами легалізовані одностатеві шлюби, які категорично забороняються християнськими релігійними нормами. Проте представники таких шлюбів можуть відвідувати богослужіння у певних протестантських церквах, а при вході в храм навіть зображують веселку – символ людей нетрадиційної сексуальної орієнтації.

Історично, церква бере безпосередню участь в системі політичної діяльності, організовуючи суспільно-політично рухи, «мобілізації» віруючих для вирішення нагальних потреб, формуванні світогляду. Проте така участь може призводити до негативних наслідків.

Засоби масової інформації звертають увагу на те, що з виявленням громадянами України масової цікавості до релігії в країну хлинув потік всіляких місіонерів з метою втягнути до орбіти своїх віровчень якомога більше людей, відкриваючи у нашій країні свої представництва та резиденції. Відомо, що протягом 70 років релігійні прагнення радянських громадян всіляко придушувалися, але потім раптом все відразу було дозволено.

Це призвело до формування релігійних структур, які ЗМІ були названі «тоталітарними», наприклад, «Свідки Єгови», «Мормони», «Церква останнього заповіту», які намагаються поширити свій вплив на основні сфери життя людини, нав'язуючи віруючим свої правила з метою заволодіння душею і свідомістю людини.

Проте в сучасному світі релігійні норми здійснюють все менший вплив на правові норми, але лишаються вагомим чинником впливу на недопущення порушень норм моралі в суспільстві. Проте з поширенням тенденції до розділення релігійних та правових норм виникають колізії релігії та права. З одного боку, віруюча людина може оцінювати право з точки зору норм своєї релігії, а з іншого боку – законослухняний громадянин може оцінювати норми та догмати тієї чи іншої релігії з точки зору діючого права, а такі оцінки не завжди можуть бути позитивними. Внаслідок, між релігією та правом складаються складні взаємовідносини [2, ст. 73].

Таким чином, релігія, поступово втілюючись до процесу соціального регулювання, тісно стикається з правом. В процесі регулювання суспільних відносин релігія як самостійна система регуляції об'єднує у собі нормативний і ненормативний аспекти, регулюючи діяльність і поведінку через норми, мотиви, цілі і т.д. Проте саме нормативна система релігії характеризується найбільш регулятивним потенціалом. У свою чергу, ефективність правового регулювання прямо залежить від узгодженої співпраці з іншими не юридичними регулятивними системами, однією з яких є релігія.

Список використаних джерел:

1. Мень А. В. История религии: В поисках Пути, Истины и Жизни. – М.: Слово, 1991. – 287 с.
2. Клочков В.В. Религия, государство, право. – М.: Мысль, 1978. – 287 с.